

اسلام کتب خانہ

مدیری : حلیم ثابت

صالی ۲

۳۰ ربیع الاول ۱۳۴۲
۱۳ شباط ۱۳۴۹

پیل ۱

قرآن کریم

سورۃ جبرائک ترجمہ سی خ . ن

امیر ملک مجالی

اسلام و ترقی اسبق شیخ الاسلام موسی کاظم

کلام

توحید رضاء الدین بن فخر الدین

فقہ

فقہ واجتماعیات کورک آل

دین ادبیاتی

تورکارده دینی ادبیات کورپریلی زاده فؤاد

تاسیخ

آق شمس الدین بروسہلی محمد طاهر

اجتماعیات

اسلام عالمده کوریلین امحاطک سبیری احمد آغایف

مسلمان قادسی

مراجعت ایڈیورم ف . ن

اسلام حواری

بخارا : بخاراده تجدد امارہ لری — لازان : شہاب الدین مرہجانی ایچون —
ارفا : بجرکلی سلطان قادسی — باکو : سلطان باقہ لری

استانبولده مائیلدینی یر : « نورکچ بوردی کنتخاہسی » نسخہسی * ۱ بارہ در

استانبول — طین مطبعہسی

شایان اعتماد دکلدر . بوکبی خبرلرک بری دوغرو اولسه یوزی وییکی یا کلش
واصلر اولسه کرک . اکر بو سوزلری استبعاد ایدنلر وار ایسه کال
جسارتہ آنلره دیناہ بیلیرکہ :

عصمتلری ، حتی نجاتلری قطعاً معلوم اولیان متشیخ و درویشلره و یا خود
درجہ وثوقی بک شہہلی اولان فتوحات ، مکتوبات ، طبقات الاولیا ، رشحات
کبی تصوف کتابلرینہ منسوب روایتلری بر طرفہ ؛ قرآن کریمک : « لیس لک
من الامرشی » (اعراف : ۱۲۳) ، « قل لا املک لنفس نفعاً ولا ضراً الا ماشاء اللہ »
(اعراف : ۱۸۸) آیتلرینی ہم ده رسول اکرم و اصحاب کرامک احوالی
ایکنجی طرفہ قویسونلرده ، بونلردن هانکی طرفی شایان متابعت کوریرلر ایسه
ایته اوگا یایشونلر ...

رضارالدین ہی فخرالدین

اورنبوغ

فقہ

فقہ واجتماعیات

انسانک عمللری - عملی بر صورتده - ایکی نقطہ نظر دن تدقیق ایدیلہ بیلیر :
برنجیسی نفع و ضرر نقطہ نظر دن ، ایکنجیسی حسن و قبح نقطہ نظر دن .
انسانک عمللرینی نفع و ضرر نقطہ نظر دن تدقیق ایدن علمہ - حفظالصحة ،
اقتصاد ، اداره معنزلرینی جامع اوللق اوزره - « تدبیر » نامی ویریلہ بیلیر . بو
علم نفع و ضرره ، فردہ ، عائلیہ ، مدینہ ، دولتہ عائد اولدیغنه کوره « تدبیر
نفس » ، « تدبیر منزل » ، « تدبیر مدینہ » ، « تدبیر دولت » کبی اسملر آلیر .
انسانک عمللرینی حسن و قبح (ایپلک ، کوتولک) نقطہ نظر دن تدقیق
وتقدیر ایدن علمہ - اسلام عالمده - « فقہ » نامی ویریلیر . حسن یا خود قبحی
حائز اولان عمللری « دینی عبادتلر » و « حقوقی معاملہلر » دیہ ایکی یه آیره بیلیرز [۱]

[۱] اخلاق فعللر بو ایکی نوع عمللرک وجدانی صفحلر دن عبارت اولدینی ایچون
قتیده آریجه بر اخلاق مبحثی تدوین ابدلہ مشدر .

او حلاله فقه اسلام « مناسک اسلامیہ » و « حقوق اسلامیہ » نام لریله ایکی بحث مستقلی مشتملدر .

[صوك عصرده فقه تخصیصاً ایکنجی منساده قوللاندینی ایچون عادتا « حقوق اسلامیہ » تعیرینک مترادفی اولمشدر .]

عمللرک نفع و ضررینی تعیین و تقدیر ایدن (تجربه به مستند) عقل دره عمللرک حسن و قبیحنه کلنجه (معترله) به کوره بونلردهده عقل حاکمدر . حال بوکه بر ایشک عقل طرفدن تقدیر اولونان حسن یا خود قبیحی نفع و ضررندن باشقه بر شی دکلدر . بر عملک نفع و ضررینی تمیز ایتمکه حسن و قبیحنی تقدیر ایتمک آری آری شیردره ای، فائده لی اولدینی ایچون ای دکلدر، بلکه ای اولدیغه ایناندینی ایچون ای دره . واقعا ای عینی زمانده - جماعت نقطه نظرندن - فائده لیدرده . فقط آینک فائده لی اولمسی اینلکنه اینانله سنک سبی دکل ، نتیجه سیدر . ای منفعله مشروط اولدینی زمان ایلیکدن چقار . بونک ایچوندرکه آینک « مطلق » و « مقولوی » اولمسی اقتضا ایدر . بو حال یالکز دینی مقدسه لره مخصوص دکلدر ، سیاسی و ملی معززله بردهده عینی کیفیت کورورز : بر قوم مدرس اولان لسانی احیایه چاشدینی زمان بونی فائده لی اولدینی ایچون یا عاز ؛ ملی لسانک معززیتنه ایناندینی ایچون یاپار . وطنپرور وطنی اوغرنده اولورکن « قارنم نروده طویارسه وطن اوراسیدر » دیه دوشونمز . بر سنجاغی دوشمانه قاپدرماق ایچون بیکلرجه عسکرک فدای جان ایتدیکی واقعدر . حال بوکه ماده بر بز پارچه سنندن عبارت اولان سنجاغک خصم انه کچمسندمه مادی هیچ بر ضرر موجود دکلدر . کونش انسانلر ایچون آیدن دها نافعدر . بو حال « هلالی » معزز بر مثال انخاذا ایتمه مزه مانع اولماشدر . فی یا خود قابالاق و قالباغی شابقه به ترجیح ایتدیکنز زمان بونی صحیحجه دها فائده لی یا خود به اجه دها اوجوز اولدقلری ایچون یایمورز .

شبهه سز . اجتماعی وجدانمترده ملی بر قیستلری اولدینی ایچوندرکه بونلری تغزیز ایدیورز .

بو مثاللردن آ کلاشیلورکه مقدسه لری منفعله مساحه ، معززله لری منطقه

تحلیل ایندی کمز تقدیرده (وجدان) (مدبره) به انقلاب ایدر، اخلاقك برینه حفظالصحه و اقتصاد قائم اولور .

بو کونکی فلسفه واجتماعیاتك قوتلی دلیلرله ابطال ایندیکی بو «ذهنجیلک» و «منفعتجیلک» نظریه لاری و قتیله اهل سنت علماسی ده رد ایتشدی . اهل سنته کوره حسن و قبحده - عقل مدرك اولمقاه برابر - شرع حاکمدر . شرع، عمللرک حسن و قبحی ایکی معیاره مراجعتله تقدیر ایدر . بو معیارلردن برنجیدی (نص) ، ایکنجیدی (عرف) در . نص ، کتاب و سنتده کی دلیللردر . عرف ایسه جماعتك عملی سیرت و معیشتده تجلی ایدن اجتماعی وجدانیدر . عمللره حسن و قبحی ناطق اولمق اوزره نسبت اولونان حکملر نصه کوره : (واجب) ایله (حرام) دن ، عرفه کوره : (معروف) ایله (منکر) دن عبارتدر . (مباح) ایسه نه واجب ، نه حرام [۲] نه معروف ، نه منکر اولیان عمللرک صفتیدر .

مع مافیہ عرفك وظیفه سی یا لکنز اجتماعی بر صورتده معروف ایله منکری تمیزدن عبارت دکلدرد . [مارأه المؤمنون حسناً فهو عندالله الحسن] حدیث شریفی و (عرف ایله عمل نص ایله عمل کیدر) قاعده فقهیه سی منظومقجه عرف لدی الاقتضا نصكده برینی طوتار .

مسلمانلر نصلك ناطق اولدیغی امرلره ونهیلره اتباع مجبوریتده بولوندقلری کی معروفی امر و منکری نهی ایتمکه ده مکلفدرلر . معروف و منکر ایسه اجتماعی وجدانك تحسین یا خود تقیح ایندیکی عمللردن عبارتدر . شو حالده فقه بر طرفدن (وجیه) ، دیگر جهتدن (اجتماعیت) استناد ایدر . یعنی اسلام شریعتی هم الهی ، هم ده اجتماعیدر . فقهك نقلی اساسلری مطلق و غیر متحولدر . قرآن کریم محفوظ ، سنت پیغمبری - علی قدر الامکان - مضبوطدر .

شریعتك سماوی قسمی بر تأسیس الهی اولدیغی ایچون اساساً کمال مطلق حالده در ، بناء علیه بو قسم ترقی و تکاملدن منزهدر . دینك اساساتی سائر

[۲] مندوب ایله مکروه واجب ایله حرامك درجه لریدر .

اجتماعی مؤسسہ لر کی تکامل قانونہ تابع تلقی ایتمک طوغرو اولہ ماز . چونکہ دین، تزیہکار بر ایمانہ ایناندینی زمان دیندر . مطلق ولایتیغیر اولدیغہ اینانلایان بر دین ، دینلکدن چیقار .

فقہک اجتماعی عمدہ لرینہ کلنجه بونلر اجتماعی شکللرک وبنیهلرک استحاله لرینہ تابعدر ، بناء علیہ بونلرله برابر دیکشه بیلیر . هر عرف مطلقا بر اجتماعی انموذجک عرفیدر . رانموذج ایچون مغروفاندن اولان برقاعده دیکری ایچون منکراندن اوله بیلیر ، تاریخ و قومیات کتابلرینہ کوزکنز دیریلنجه عادلرک ، تعامللرک ، استعماللرک زمان زمان ، جماعت جماعت دیکشیدیکی کورولور .

واقعا حسن و قبح ذهنجیارک ادعا ایتدیکی کی فردی و عقلی دکل ، مفکوره جیلرک قبول ایتدکاری وجهله فوقالعقل واجتماعیدر . فقط اجتماعی و مطلق اوله لری جماعتدن جماعته متبدل اوله ملرینی استلزام ایتمز . اجتماعی مطلقیت مقیدیتله امتزاج ایدہ مز ، فقط نسبتله اشتلاف ایدہ بیلیر . [اجتماعی مطلقیت بر قاعده نک معین بر انموذج اجتماعی داخلنده بلا شرط و مقولوی Catégorique اوله سی دیمکدر . مثلا دولتلرک قانونلری بری برینہ اویمامقله برابر هر دولتک قانونی کنندی مملکتنده مطابق بر مطاعتی حائزدر . ناصلکه ملتر ایچون اخلاقده بویله در .] فعللرک خیر یا خود شر اولسی ایچنده جریان ایتدکاری اجتماعی انموذجلره نسبتله در . بوکا بناء یالکوز زمانلرک تغیریه دکل ، نسبت اولوندقلری جماعتلرک تخلفیهده احکامک دیکشمه سی لازم کلیر .

مثلا برعشیرتده فردک فعلندن (سمیه gens) سی مسئولدر ؛ فقط مدنی برشهرده بوقاعده نک تطبیقی جائز اوله ماز . ینہ بر عشیرتده ولایت خاصه [یعنی سمیه رئیسک حاکمینی] ولایت عامه دن [یعنی عشیرت شیخک حاکمیتدن] دها قوتلیدر . مدنی برملتده سمیه کوچواهرک عائله یه ، عشیرت بویویهرک دولته استحاله ایتدیکی ایچون بوقاعده نک تطبیقی حقوق عامه نک استنادکاهی اولان ولایت عامه نک تزلزل و انحلالنی موجب اولور .

اجتماعیاته کوره عائله (مادری عائله Clan maternel) ، (پدر شاهی عائله Famille patriarchale) ، (سنوی عائله Famille dualiste) صفحه لرندن کچشمدر .

بو کون مختلف قوملرده کی عائله لر یا نواوچ ائموذجدن برینه یا خود آره لرنده کی حد قائلره منسوبدر. بو ائموذجلردن هر برنده ارککک، قادینک، چوجونک حقوقی مناسبتلری تخلف ایتدیکی ثابت اولدقدن سوکرا هپسینی عینی احکامه تابع ضوتمق ممکن اوله بیلیرمی؟ ذاتاً ازماتک تغیریه احکامک تغیرینه جواز ویرله سی ده ازماته تبعاً اجتماعی ائموذجلرک تحویل ایتمه سندن متولد دگی؟

واقعا مورد نصده اجتهاده مساع یوقدر، فقط نصک وارد اولمادیغی موقعلرده عرف ایله عمل نص ایله عمل کی دکلیدر؟ بعض فقیهلره کوره نص عرفدن متولد ایسه مورد نصده ده اجتهاده جواز وارددر. احوالده عرفک فقهده کی ساحه سی ده اکنیشلشمش اولور.

بالاده کی تمهیداتدن شو نتیجه یی چیقاره بیلیرز:

فقهک منبعلری ایکیدر: نقلی شریعت، اجتماعی شریعت. نقلی شریعت تکمیلدن متعالیدر. اجتماعی شریعت ایسه اجتماعی حیات کی دائمی برصیوربت Devenir حالده در. احوالده فقهک بو قسمی اسلام امتک اجتماعی تکامله تبعاً تکامل اتمک یالکز مستعد دکل، عینی زمانده مجبوردرده. فقهک نصوصه استناد ایدن انسانی قیامته قدر ثابت ولایتیدر، فقط بو اساسلرک ناسک عرفه، فقیهلرک اجماعنه مبتد اولان اجتماعی تطیقاتی هر عصرک ایجابات حیاتیته انطباق ضرورتنده در.

کونک آب

ویریه بیای

تورکلرده دینی ادبیات

« بشریتک ائک لایموت صنعت آیده لرنی دینک
« نفوذ الهیته عطف اتمکده حان ائک بویوک ارباب
« تفکر مشترکدرلر. بناء علیه تورکلرک باخاصه اسلامی
« قبولدن سوکرا وجوده کتیردکلری ادبیاتده دینک
« نه دهرین تأثیراتی بولوندیغنی کوسترمک مقصدیه یازیلان